

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER **2011:10** ARKEOLOGISK FÖR- OCH SLUTUNDERSÖKNING

Linn Mattsson och Carl Persson

Askgravlund i Skummeslöv

Halland, Skummeslövs socken, Raä 26, Skummeslöv 31:15

KULTURMILJÖ
HALLAND

Linn Mattsson och Carl Persson

Askgravlund i Skummeslöv

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER 2011:10

ARKEOLOGISK FÖR- OCH SLUTUNDERSÖKNING

KULTURMILJÖ
HALLAND

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2011.

Arkeologisk för- och slutundersökning.

Omslagsfoto. Vikingatida nyckel påträffad vid förundersökningen. (2011-11-05) Foto: A. Andersson.

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

ISSN 1400/8750

ISRN HM-UV-R--11/10-SE

Innehåll

Undersökning 2011	7
Sammanfattning och inledning	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Syfte och metod	9
Undersökningsresultat	11
Fynd	11
slutsats	12
Referenser	13
Tekniska och administrativa uppgifter	13
Förundersökning 2010	15
Sammanfattning	15
Inledning	16
Syfte	16
Topografi och fornlämningar	18
Metod	19
Resultat	20
Tolkning och potential	21
Referenser	22
slutsats och rekommendation	22
Tekniska och administrativa uppgifter	23
Bilagor undersökning 2011	25
BILAGA 1 Anläggningslista	27
BILAGA 2 Fotolista	29
BILAGA 3 Fyndlista	31
BILAGA 4 Grävenheter	33
BILAGA 5 Ritningsförteckning	35
Bilagor förundersökning 2010	37
BILAGA 1 Fynd och anläggningar, plan	39
BILAGA 2 Fynd och anläggningar, tabeller	41
BILAGA 3 Situationsplan	43
BILAGA 4 Fotolista	45
BILAGA 5 Konserveringsrapport	47

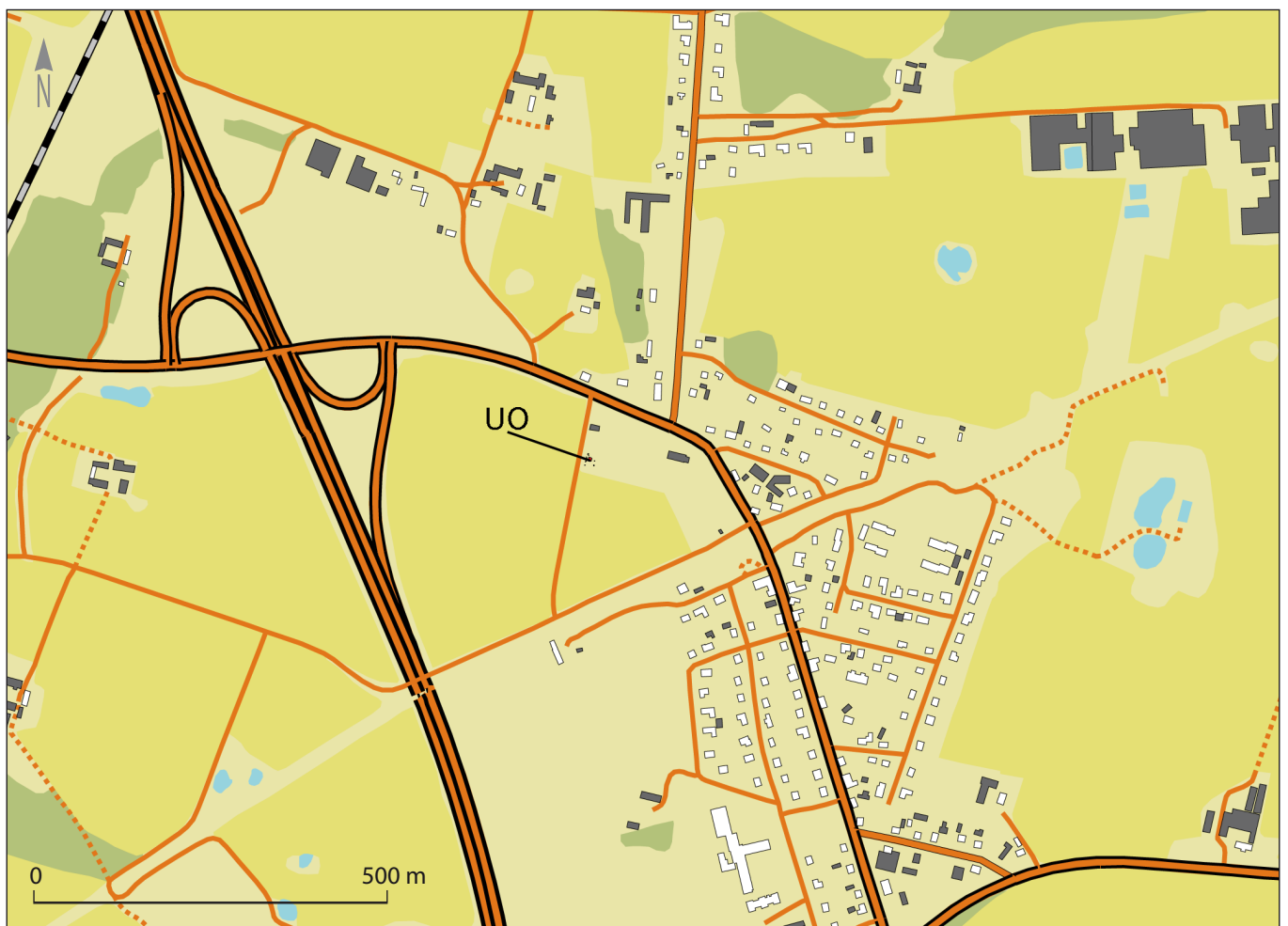

Fig 1. Undersökningsområdet geografiska läge markerat överst på Gröna Kartan: blad xxxx, skala 1: 50 000 samt därunder på Fastighetskartan: blad 4C 2e (042 24), skala 1:10 000.

Undersökning 2011

Sammanfattning och inledning

Med anledning av att Skummeslövs kyrkliga samfällighet planerar att anlägga en askgravlund och plantera sex stycken träd har personal från Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk undersökning under 2010 av berörda delar av Raä 26, Skummeslövs socken. Förundersökningen av platsen visade att det inom denna del av fornlämningen fanns ett bevarat fyndförande äldre markskikt. Undersökningen har kunnat bekräfta att det rör sig om just ett bevarat äldre markskikt. Sannolikt har området varit uppodlat vid tidigare tillfällen innan det befintliga matjords-täcket bildades vilket den omrörda karaktären på jorden och de starkt fragmenterade keramik-skärvorna indikerar.

Topografi och fornlämningsmiljö

Topografin vid undersökningsområdet kännetecknas av en låg höjdsträckning i öst-västlig riktning vilken sträcker sig ut i det kustnära slättlandskapet. Geologiskt består höjdryggen av sandiga jordar. De sandiga jordarna har ofta orsakat problem i området med kraftiga översandningar. Problemet illustreras också väl genom markerade hägnader, sannolikt sandgården, väster om Skummeslövs by på en geometrisk karta från 1750. Den tidigaste kartan med information om undersökningsområdets markanvändning utgörs av storskifteskartan från 1813-14. Området utgör då inägomarken till Skummeslövs by och är upptagen som åker. Undersökningsområdet utgör endast en liten del av det stora fornlämningsområdet Raä 26 som rymmer spår från alla förhistoriska perioder samt från medeltid.

Fornlämningsbilden (Fig 2) vid undersökningsområdet domineras av boplatser, främst från förhistorisk tid (Raä 2, 8, 9, 22, 26, 27, 28, 32, 34 och 38) men också från medeltid (Raä 26). Fyndplatser med föremål från förhistorisk tid såsom en flintdolk (Raä 10), två tunnackiga flintyxor (Raä 11), keramik och brända ben (Raä 6), en flintkärna, slagen flinta och keramik (Raä 31) samt flintavslag (Raä 33) har också påträffats i området. Gravar från förhistorisk tid återfinns också. Bland annat finns det uppgifter om en borttagen gravhög (Raä 20) precis intill Skummeslövs kyrka samt ytterligare en hög (Raä 2:1) strax nordöst om kyrkan.

Tidigare insatser inom fornlämningen och inom det direkta närområdet har skett vid ett flertal tillfällen. Exempelvis har en större undersökning inför utbyggnaden av E 6:an samt en till motorvägen anslutande väg gett ett rikt material från samtliga förhistoriska perioder samt från medeltid (Viking & Fors 1991). Undersökningar har även skett på kyrkogården och inne i Skummeslövs kyrka, vilken möjligen kan ha etablerats så tidig som på 1000-talet (Bjuggner & Andersson 2006:3 samt där angiven referens). De arkeologiska undersökningarna inför dessa arbeten har bland annat gett små fragment av förhistorisk keramik, keramik från vikingatid-tidig

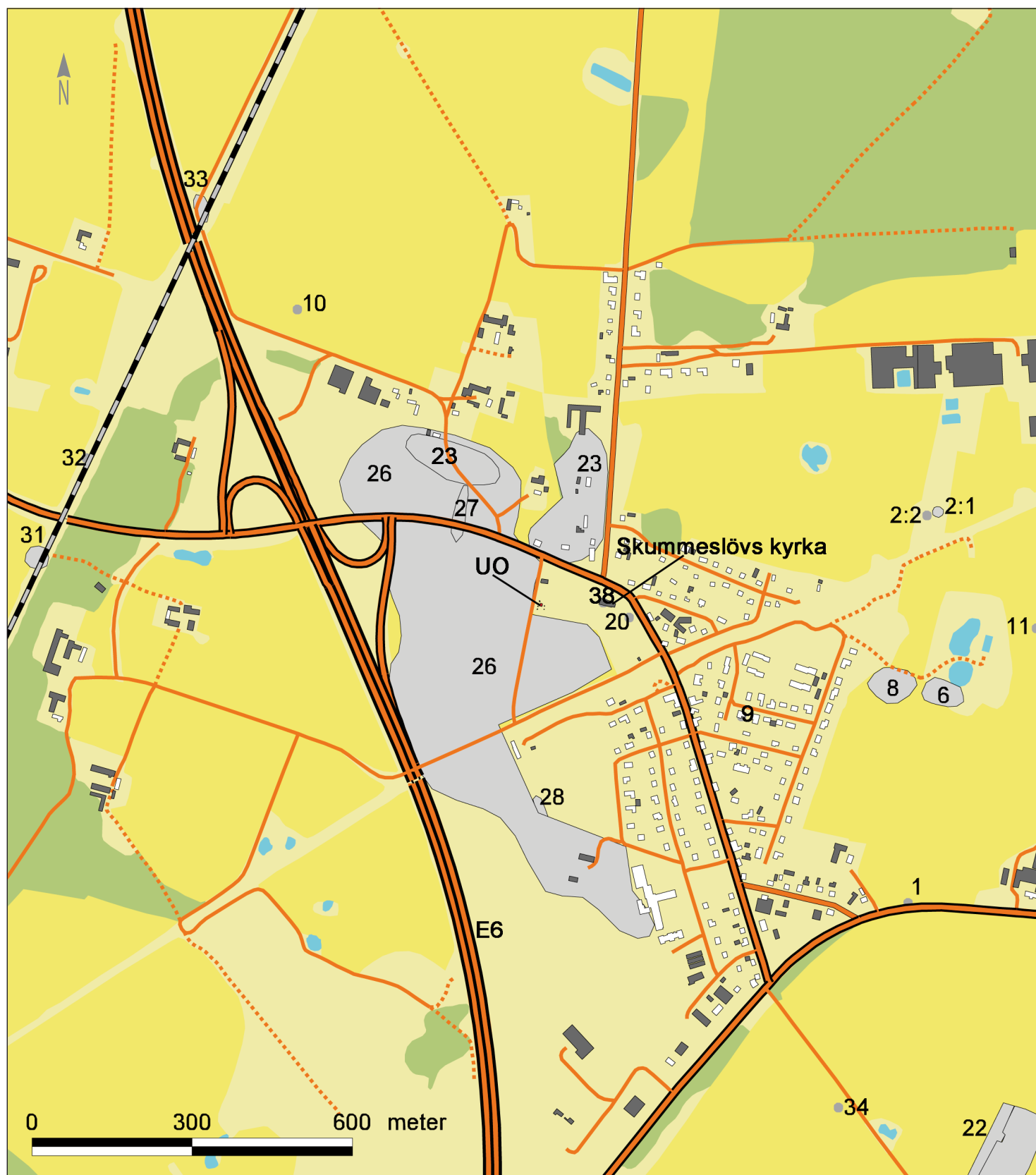
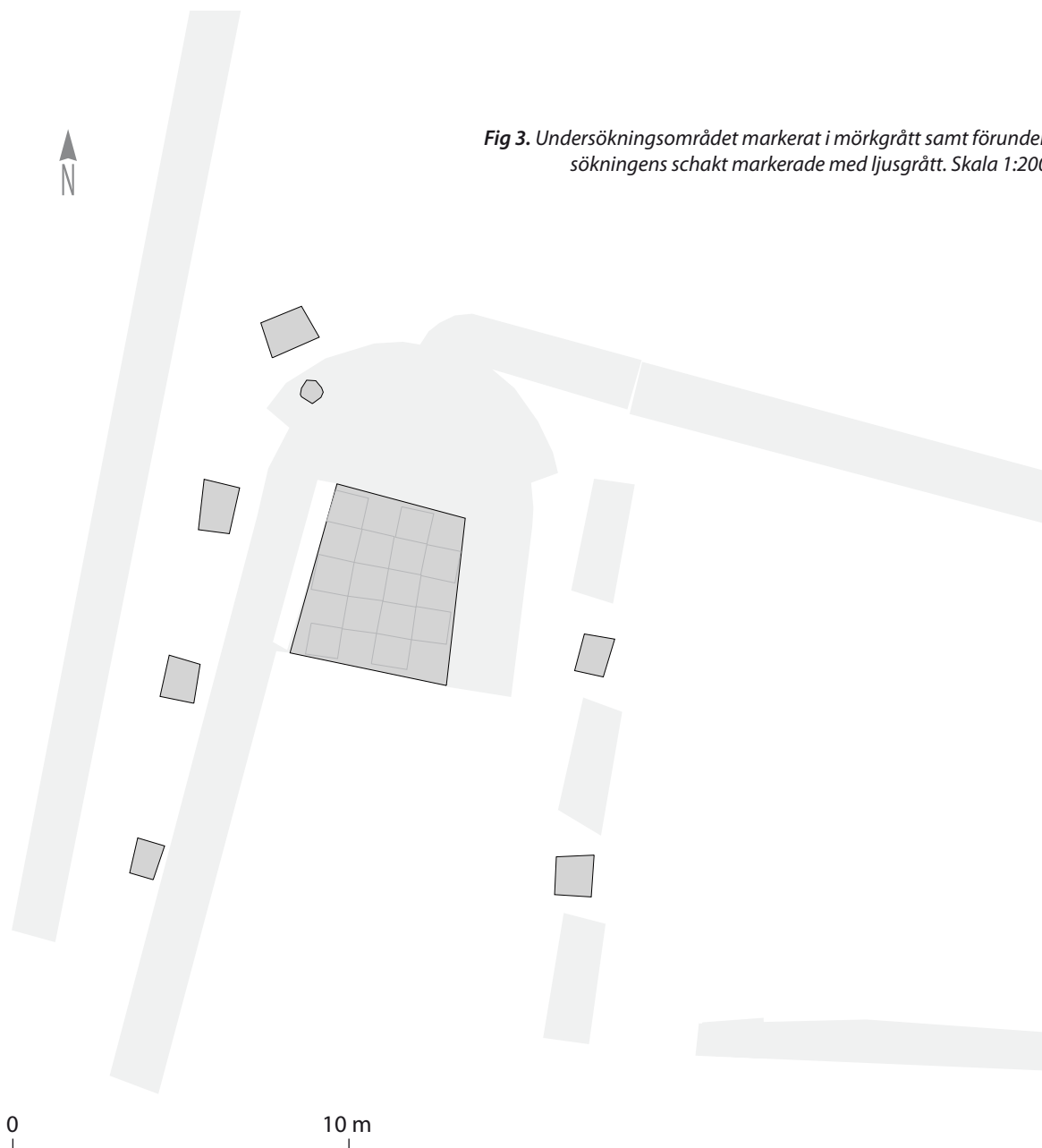

Fig 2. Registrerade fornlämningar i landskapet kring undersökningsområdet markerade på fastighetskartan blad 4C 2e (042 24). Skala 1:10 000.

medeltid och medeltid, en trolovningsring med ett motiv av ett handslag vilket var vanligt under medeltiden fram till 1800-talet samt bokbeslag (Bjuggner & Andersson 2006).

Syfte och metod

Undersökningen har syftat till att undersöka och dokumentera den cirka 22 m² stora yta som askgravlunden upptar samt för de sammanlagt sex små ytorna för trädplantering (Fig 3). Askgravlundens utsträckning är liten i sammanhanget men vid eventuella framtida byggnationer inom området spelar den nu undersökta ytan en stor roll för den sammantagna tolkningen av fornlämning Raä 26. Det blir således en pusselbit att foga samman med framtida resultat för att

kunna diskutera frågor som exempelvis rör tillkomsten av Skummeslövs by och kyrkoetablering.

Undersökningen inleddes med att grässvålen banades av. Matjorden söktes därefter av med metalldetektor. Under övervakning banades sedan matjorden av skiktvis ner till det fyndförande äldre markskiktet. Det samma skedde för de sex stycken ytorna för trädplaneringarna. Det frilagda området för askgravlunden avsöktes därefter med metalldetektor varefter 1 x 1 meter stora rutor lades ut. Varannan meterruta valdes att undersökas genom handgrävning med skärslav för att få en bred bild av markskiktets fyndinnehåll. Samma förfarande valdes för trädplaneringarna, vilkas sammanlagda yta uppgick till cirka 7 m². Direkt norr om askgravlunden planerades även en brunn att anläggas varför en mindre yta av 0,3 m² också undersöktes. Sammanlagt banades en yta motsvarande 30 m² av. Av dessa har 13 m² handgrävts som grävenheter (Fig 4). Avslutningsvis banades de kvarvarande delarna av det äldre markskiktet bort med maskin för att undersöka eventuella anläggningar som fanns bevarade under densamma.

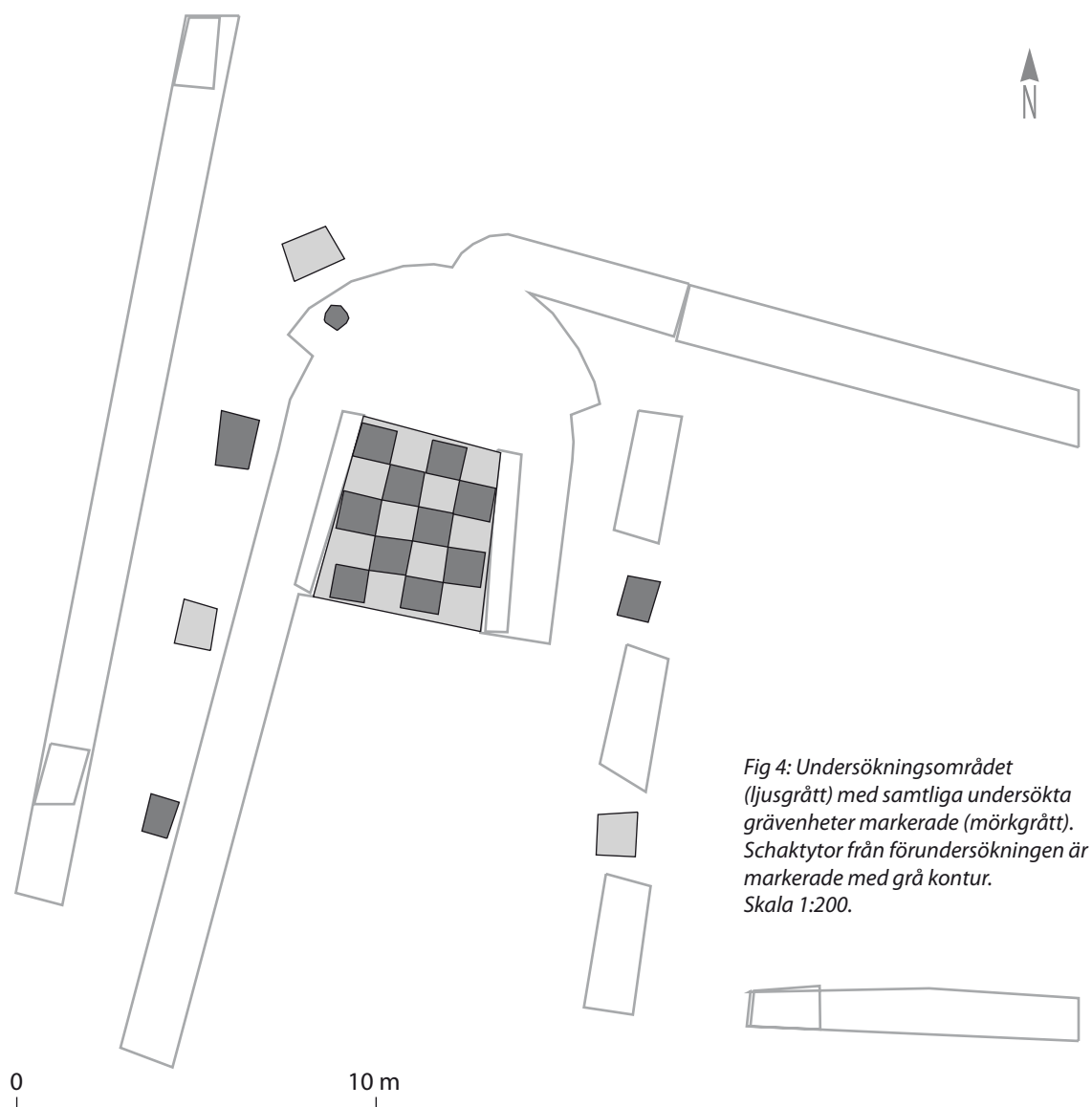

Fig 4: Undersökningsområdet (ljusgrått) med samtliga undersökta grävenheter markerade (mörkgrått). Schaktytor från förundersökningen är markerade med grå kontur. Skala 1:200.

Undersökningsresultat

Resultaten från undersökningen visar att en bevarad äldre markyta finns över hela det undersökta området. Markskiktets minsta uppmätta tjocklek var 0,14 – 0,16 meter och som mäktigast uppmättes det till 0,3 meter (Fig 5). Det bestod av grå humös sand med inslag av träkol och bränd lera. Både träkolet och den brända leran var starkt fragmenterade i likhet med den keramik som

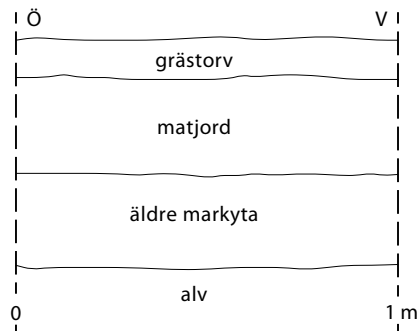
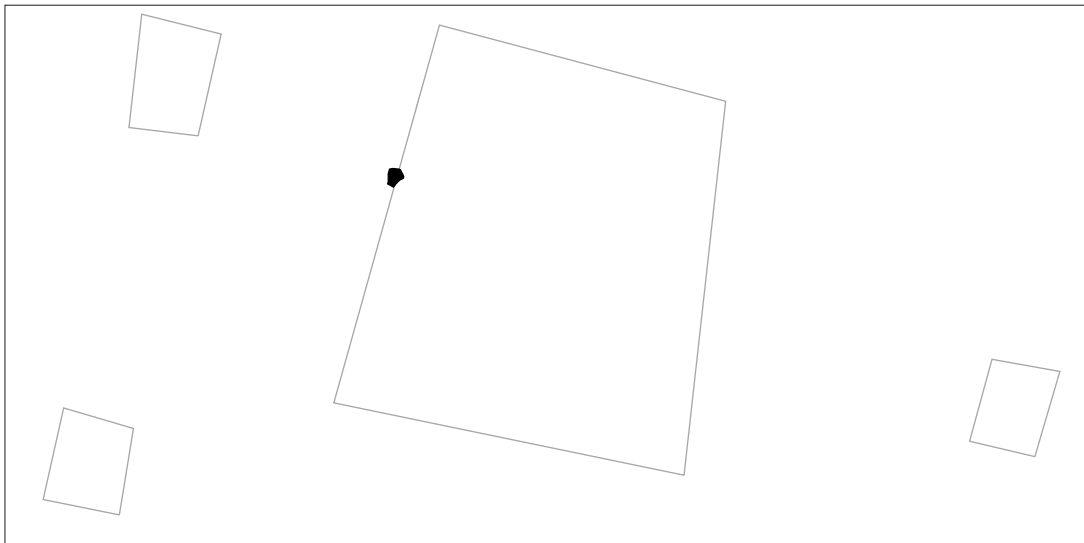

Fig 5: Sektion över lagerföljden utifrån grävenhet ID 232, mot syd. Skala 1:20.

återfanns spritt i hela markskiktet, se nedan.

I det äldre markskiktet framkom inte några yngre anläggningar men vid den avslutande avbaningen av skiktet påträffades ett stolphål (ID 274) (Fig 6). Stolphålet hade en diameter på 0,26 meter och ett djup på 0,34 meter med en grå och urlakad sandig fyllning. Några fynd fanns inte i anläggningen.

Fig 6: Undersökningsområdet med läget på det under markskiktet påträffade stolphålet ID 274. Skala 1:100.

Fynd

Fyndmaterialet som påträffades i det äldre markskiktet var framförallt av förhistorisk karaktär. En stor andel fynd består av flinta, framförallt i form av avslag/avfall. Sammanlagt nio stycken avslag har registrerats (fnr 1, 2, 3, 4, 7 och 8). Utöver dessa påträffades även två stycken spånknivar (fnr 5 och 6). Flintmaterialet är, frånsett de två spånknivarna som härrör från tider äldre än bronsåldern, odaterbart. Samtliga fynd, frånsett ett avslag (fnr 7), framkom inom den undersökta ytan för askgravlundens.

Vid undersökningen framkom också sammanlagt 21 fragment keramik till en samlad vikt av 66,7 gram. Keramiken har registrerats i nio poster. Samtlig påträffad keramik är starkt fragmenterad

och utgör uteslutande skärvor från förhistorisk tid. Några närmre dateringar än till bronsålder – järnålder kan dock inte göras på materialet. Karaktären på de fragmentariska skärvorna är typiska för dessa perioder bestående av medel- och finmagrade gods som antingen har haft en avstruken ytbehandling eller har glättats. Endast i ett fall förekommer dekor (fnr 16). Den lilla skärvan utgörs av ett bukfragment med en liten del av skuldran bevarad. Fragmentet härstammar av allt att döma från en mindre skål med tydligt indragen skuldra. Fragmentets litenhet försvårar dateringen utifrån dekortypen men sett till de ristade linjerna och vinkelbanden kan kärlet härröra från yngre bronsålder och fram i folkvandringstid (se nämnda perioder i Lindahl, Olausson & Carlie 2002).

I markskiktet framkom också fem fragment bränd lera till en sammanlagd vikt av 14 gram. Av

Fig 7. Järnnit med rombisk nitbricka (fnr 25) från det äldre markskiktet. Foto: Linn Mattsson.

dess har två fragment tolkats som lerklining (fnr 13 och 17) även om flertalet sannolikt utgör detsamma. Fynd av en slaggbit på 28 gram (fnr 11) indikerar emellertid att metallframställning har ägt rum på platsen eller i närheten varför den brända leran också kan utgöra fragment från ugnsväggar eller liknande. Ytterligare indikationer på metallframställning är ett litet kraftigt sintrat degelliknande fragment (fnr 19). Slutligen framkom också två små fragment brända ben (fnr 20) och en nit med rombisk nitbricka av järn (fnr 25). Niten är 3,9 centimeter lång och har en 2,9 x 2,1 centimeter stor nitbricka (Fig 7).

SLUTSATS

Resultaten från den arkeologiska förundersökningen sammantaget med resultaten från den arkeologiska undersökningen har visat att det på platsen finns ett bevarat äldre markskikt. Markskiktet har sannolikt skapats och bevarats genom åtskilliga år av sanddrift i området. Dess omrörda karaktär, sett till fyndsammansättningen, kan tyda på att marken också har varit brukad som åker. Det är emellertid svårt att datera en sådan aktivitet då det saknas daterade anläggningar som har anlagts i den äldre marken och som har anlagts under densamma. Det äldsta belägget för att området utgör åkermark är från 1813-14 års storskifteskarta. ❧

Referenser

- Bjuggner, L. & Andersson, A. 2006. *Skummeslövs kyrka*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2006:1. Halland, Skummeslövs socken, Skummeslövs kyrka. Hallands läns museer, Landsantikvarien. Halmstad.
- Lindahl, A., Olausson, D. & Carlie, A. (reds). 2002. *Keramik I Sydsverige, en handbok för arkeologer*. Keramiska forskningslaboratoriet: Monographs on Ceramics. University of Lund, Institute of Archaeology: Report Series no. 81. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Syd Rapport 2002:6. Lund.
- Viking, U. & Fors, T. 1991. *Från stenålder till medeltid på fem månader*. Del 1: text. Arkeologisk undersökning 1991. Raä 26, 27 avfart väg E6, Skummeslövs sn. Stiftelsen Hallands läns museer, Landsantikvarien. Arkivrapport.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-4573-10
Eget diarienummer:	2010-201
Uppdragsgivare:	Laholms kyrkliga samfällighet
Utförandetid:	2010-10-15 – 2010-10-20
Personal:	Ola Kadefors & Linn Mattsson
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Skummeslöv 31:1, Raä 26, Ekonomiska kartan: 4C 2e (042 24) Koordinater X: 6258227,64 och Y: 373975,84
Undersökt:	30 m ²
Dokumentationsmaterial:	Den digitala dokumentationen finns tillgänglig i Intra sisprojektet <i>Skummeslöv20102015</i> . Ritningarna har nummer HMAK 4378 - och digitala fotografier har nummer 2011-114-01 – 2011-114-02. Allt dokumentationsmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv och fynden förvaras på Läns museet i Halmstad.
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden erhållit accessionsnummer HM 28 555:1 – 25.
Datering:	Förhistorisk tid, medeltid.

Figur 1. Förundersökningsplatsen utmärkt med röd punkt. Rutornas sidor är 5 kilometer.

Förundersökning 2010

Sammanfattning

Kulturmiljö Halland har utfört en arkeologisk förundersökning i anslutning till fornlämningen Raä 26, Skummeslöv sn. Förundersökningen var beställd av Laholms kyrkliga samfällighet och omfattade en yta av cirka 2100 m². Undersökningen resulterade i att ett fyndförande lager med en mäktighet av mellan 0,10 – 0,3 kunde beläggas. Lagret förekom över nästan hela ytan och har sannolikt bildats under förromersk järnålder. Den undersökta ytan var under denna tid en del av en större boplat. En ¹⁴C datering och ett fynd av en bronsnyckel tyder på att platsen också under sen järnålder varit en del av en boplat med betydande utsträckning. Det är Kulturmiljö Hallands åsikt att området har en stor vetenskaplig potential. Beslut om fortsatta antikvariska insatser fattas av länsstyrelsen i Hallands län.

Figur 2. Undersökningsområdet utmärkt på den digitala fastighetskartan blad 4C 2e (042 24). Skala enligt skalstock.

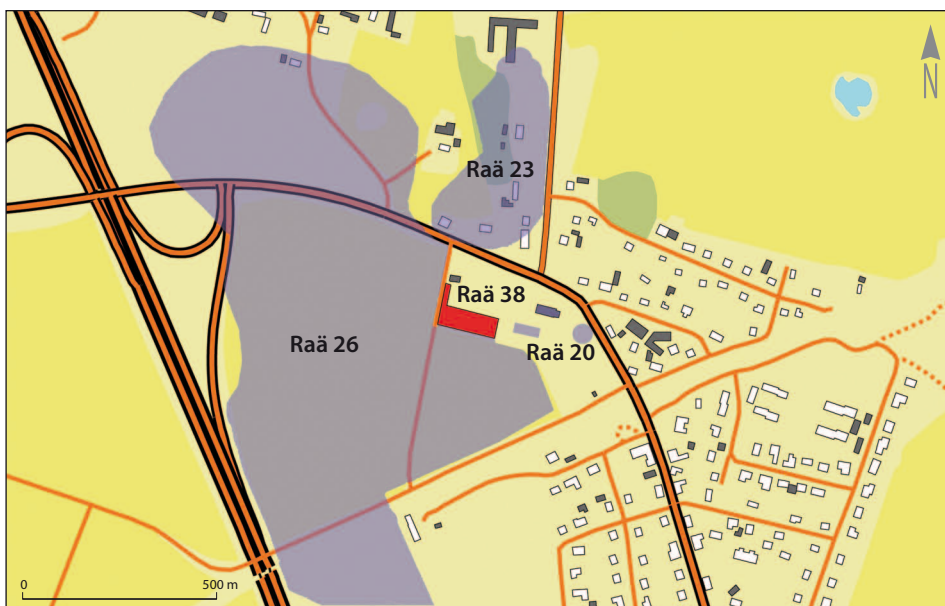
Inledning

Kulturmiljö Halland har utfört en arkeologisk förundersökning i anslutning till fornlämningen Raä 26, Skummeslöv sn. Förundersökningen var beställd av Laholms kyrkliga samfällighet och omfattade en yta av cirka 2100 m² (fig 2). Undersökningen utfördes med anledning av ett planerat och delvis påbörjat bygge av en asklund samt en väg och en parkeringsplats (se bilaga 3). Området ligger i omedelbar anslutning till kyrkogården och är bevuxet med en gräsmatta. I områdets sydliga del löper en stenmur. Beslut om fortsatta antikvariska insatser fattas av länsstyrelsen i Hallands län.

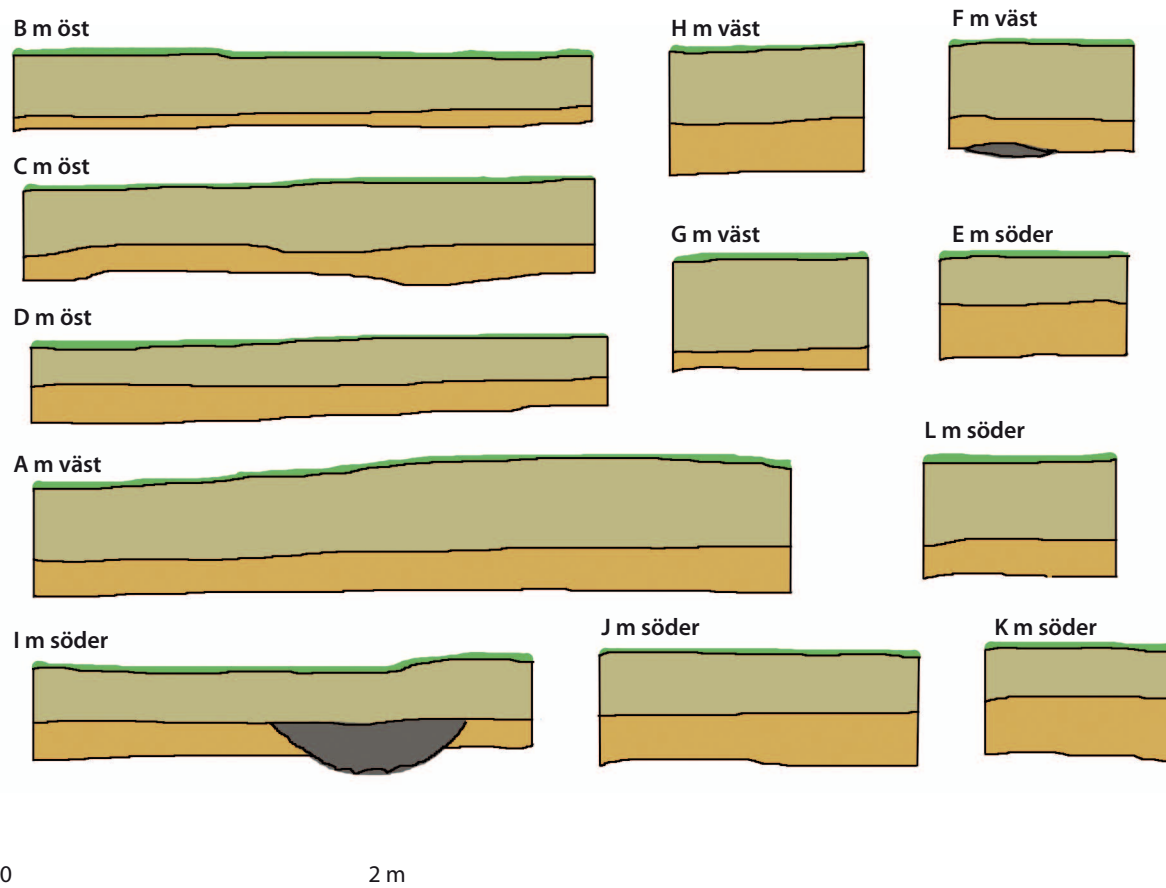
Syfte

Det övergripande syftet med undersökningen var att undersöka fornlämningens karaktär och status. I undersökningsplanen betonades att det knappast rädde någon tvekan om att fornlämningen Raä 26 ursprungligen omfattat även förundersökningsområdet. Det var däremot osäkert huruvida det fanns bevarade kulturlager och anläggningar inom området.

Av speciell betydelse var förundersökningsområdets närhet till tidigare utförda arkeologiska utgrävningar och kyrkan. I kyrkan hade det påträffats keramikskärvor från vikingatid och nordväst om kyrkogården ett tämligen omfattande vikingatida fyndmaterial. Ett mer avgränsat syfte med undersökningen var att klarlägga om det inom området fanns lager och anläggningar som kunde fördjupa diskussionen kring en eventuell vikingatida boplats och dess relation till kyrkan.

Figur 3. Förundersökningsområdet är rödmarkerat. Raä 26 är en stor och tidsmässigt komplex fornlämning. Raä 23 är Skummeslövs gamla bytomt. Raä 20 är en borttagen bronsåldershög. Den rektangulära skrafferingen omedelbart öster om förundersökningsområdet markerar den mindre arkeologiska förundersökningen som utfördes 2009. Strax norr om denna markering återfinns kyrkobyggnaden som undersökts arkeologiskt flera gånger. Skala 1:10 000.

Figur 4. Sammanfattning av de stratigrafiska förhållandena och de arkeologiska insatserna. Den något mörkare ytan var redan uppgrävd då undersökningen började vilket förklarar schaktets något oortodoxa form. I samtliga schakt har det övre matjordslagret tagits bort. De rödmarkerade ytorna är nedgrävda till steril mark med avsikt att dokumentera profilerna och anläggningarna, vilka är svarta på planen. Handgrävda rutor är gröna. Som framgår av profilritningarna återfinns ett undre fyndförande lager över hela ytan. Lagret är dock tunnare i området norr om profil B i anslutning till den stora anläggningen. Skala 1: 40 (profiler) och 1:400 (plan).

Topografi och fornlämningar

Skummeslövs kyrka ligger på en låg väst-östlig höjdsträckning som skjuter ut i det kustnära slättlandskapet. Geologiskt skiljer sig de båda områdena väsentligt åt. Medan den låglänta kustslätten består av tunga lerjordar präglas höjdryggen av sandiga jordar. Brytningen mellan de båda jordarterna ligger mellan 9 och 10 meter över havet, dvs. den högsta strandlinjen under tiden efter istiden.

Den stora fornlämningen Raä 26 är belägen strax öster om denna brytning. Delar av fornlämningen har periodvis varit en strand vilket avsatt spår från övergången senmesolitikum/tidigmesolitikum. Växlingen mellan olika jordarter och väl-dränerade markförhållanden har attraherat människor också under senare tider. Raä 26 är alltså en fornlämning med stort tidsdjup som kan kontextualiseras ur flera paleogeografiska perspektiv.

I samband med att väg E6 byggdes ut till motorväg undersöktes delar av Raä 26 varvid fynd och anläggningar från mesolitikum, neolitikum, yngre bronsålder, järnålder och medeltid påträffades. I området närmast kyrkan påträffades lämningar från vikingatid och medeltid (Viking & Fors 1991). Vid undersökningar inne i Skummeslöv kyrka har det påträffats ett kulturlager som,

Figur 5. En vikingatida bronsnyckel. (Foto: Carl Persson)

Figur 6. I anslutning till profil K undersöktes 0,5 m² av det undre fyndförande lagret. När bilden togs var halva lagret genomgrävt. Foto: Carl Persson.

förutom förhistorisk keramik, även innehöll vikingatida och tidigmedeltida skärvor (Bjuggner & Rosengren 1996 och Bjuggner & Andersson 2009). År 2009 utfördes en mindre förundersökning invid kyrkogårdsmuren, ca 80 meter öster om den nu planerade asklund. Vid undersökningen påträffades spridda anläggningar och keramik från yngre bronsålder/äldre järnålder (Bjuggner 2009) (fig 3).

Metod

Eftersom grävningar inför byggandet av en asklund redan påbörjats kunde existensen av ett bevarat lager under ploggången snabbt konstateras.

Några schakt i nord/sydlig riktning grävdes till steril botten. Huvuddelen av schakten grävdes dock bara ned till övre delen av det bevarade lagret. Dessa ytor avsöktes därefter med metalldetektor. För att klargöra lagrets djup grävdes mindre gropar med maskin i schakten för att skapa underlag för profilritningar. För att undersöka förekomsten av eventuella fynd i lagret handgrävdes två 0,5 m² rutor (fig 4 och 7). Anläggningar, lösfynd och schakt dokumenterades i plan med totalstation. Profilerna handritades och fotograferades. Den digitala dokumentationen har lagrats i *Intrasis*.

Resultat

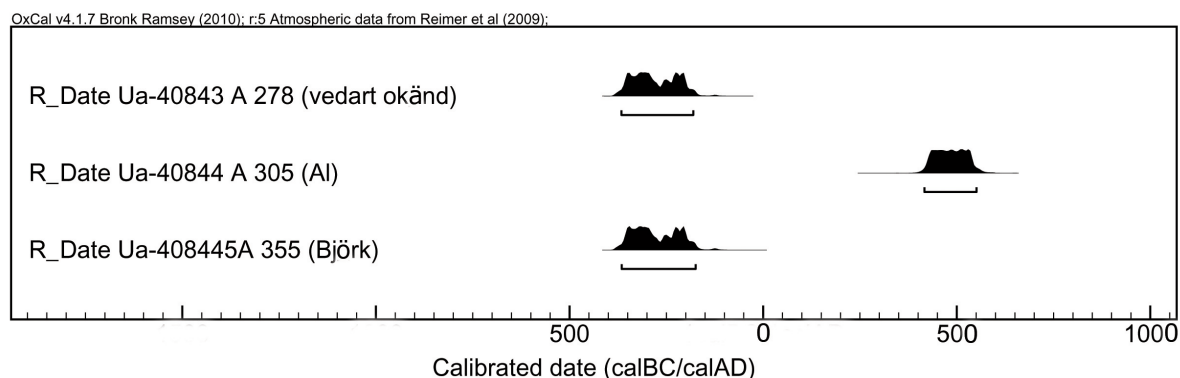
Sammantaget grävdes ca 163 löpmeter schakt ned till det fyndförande lagret. Till detta kan läggas de ytor som avbanats utan antikvarisk kontroll vilket ger en samlad yta av ca 284 m². Ned till steril mark avbanades ca 26 m² (se fig. 4 för en sammanfattning av samtliga resultat).

Övergången mellan det övre matjordslagret och det fyndförande lagret var inte helt distinkt. Den mest uppenbara skillnaden var att det övre lagret var mer humöst och kompakt. Närmare botten av det fyndförande lagret blev dock skillnaden tydligare då lagret där var betydligt mindre humöst och mer uppblandat med den underliggande sanden. Den yta som metalldetekterats utgjorde alltså inte någon tydligt förhistorisk marknivå. I efterhand verkar det som att området som avbanats utan antikvarisk kontroll hamnat på en bättre nivå för detektering än den mer försiktiga som utfördes under antikvarisk kontroll.

Detta förhållande är av stor betydelse vid tolkningen av resultatet då detektorn endast fungerade tillfredsställande ned till ett djup av ca 0,05 meter. Det är alltså svårt att dra några slutsatser kring de områden där inga metallföremål påträffats. Kanske skulle en förnyad avbaning på en något djupare nivå gett ett annat resultat. Man kan dock konstatera att det finns välbevarade metallföremål i det fyndförande lagret, bland annat påträffades spikar och en mindre järnkniv. Det mest anmärkningsvärda fyndet var en bronsnyckel med trekloigt ax (fig 5 samt bilaga 1 och 2). Låskonstruktionen och det runda handtaget som är fyllt men ej tydligt zoomorft antyder en datering till tidig vikingatid (Almgren 1955:63f).

Genom de upprättade profilerna kan man konstatera att det fyndförande lagret förekommer i varierande tjocklek över nästan hela ytan (mellan 0,10-0,30 m) (fig 4). I det nordöstligaste hörnet var dock cirka 30 m² stört av en äldre kompost. På grund av tidsbrist var det inte möjligt att skapa en mer detaljerad bild av vilka fynd som förekom i det fyndförande lagret. Genom att gräva ruta 2 i tre stick kunde det dock konstateras att det förekom förhistoriska fynd i hela det fyndförande lagret. I det lilla materialet återfanns slagg, förhistorisk keramik, flinta, bränt ben och bränd lera (bilaga 2). Sammantaget ger det en bild av ett normalt förhistoriskt boplatismaterial från metalltid.

Vid undersökningen tillvaratogs tre kolprover för ¹⁴C dateringar. En ambition var att ta reda på vid vilken tid det fyndförande lagret bildats. Eftersom anläggningen 335 skar lagret och anläggningen 278 låg under lagret daterades prover från dessa. Utgångspunkten var då att få en ledtråd

Figur 7. ¹⁴C dateringar från Raä 26.

till lagrets ålder och samtidigt en insikt kring vilket tidsdjup nyttjandet av platsen uppvisade. Något förvånande visade det sig att båda dateringarna var från förromersk järnålder och nästan samstämmiga. Om den stratigrafiska iakttagelsen varit korrekt förefaller det som att det fyndförande lagret bildats under en tämligen kort period under tidig järnålder. Detta förhållande betyder inte att lagret nödvändigtvis är bildat av människors direkta aktiviteter, det vill säga att det är ett kulturlager i egentlig mening. Eftersom lagret har en mycket stor utsträckning förefaller det troligare att det emanerar från erosion och sandflykt. Dess snabba bildande tyder dock på att bildandet kan ha ett ursprung i mänskliga aktiviteter som intensifierad odling och/eller avskogning. Anläggning 305 som var en mycket stor härd daterades till sen folkvandringstid/tidig vendetid. Även om det tidsmässiga sambandet med den påträffade nyckeln inte är entydigt förefaller det inte osannolikt att en bebyggelseetablering vid denna tid lett till en fortsatt bosättning under vikingatid. (se bilaga 2 och 4 samt figur 7).

Eftersom endast små ytor avbanats till steril nivå går det inte att bedöma platsens anläggningsdensitet. Med tanke på att de begränsade insatserna trots allt resulterade i påträffandet av fem anläggningar finns det sannolikt en stor mängd anläggningar inom området.

Tolkning och potential

Inom nästan hela området finns ett intakt fyndförande lager under det som tidigare varit ploggång. Eftersom detta lager förekommer över en stor yta (Viking & Fors 1991) och i olika topografiska lägen bör förklaringen till detta fenomen sökas i en process som är både generell och regional till sin natur. Den sannolikaste tolkningen är enligt min mening att det fyndförande lagret utgör en markyta som översandats vid någon tidpunkt efter förhistorisk tid. De utförda dateringarna pekar på tidig järnålder. Med tiden har det översandade matjordslagret förlorat merparten av sitt humus. Det övre sandlagret har med tiden genom odling utvecklats till ett alltmer humöst matjordslager. Att sandflykten varit ett stort problem i området finns det många vittnesbörder om. Som exempel kan nämnas att den närliggande Stensån under 15- och 1600-talen vid flera tillfällen helt sandade igen vilket medförde stora översvämningar som förhindrade samfärdsel och åkerbruk (Sandklef 1954:551f). På en flygsandskarta från 1750 kan man se att det som nu utgör Raä 26 avgränsas i väster av sandgården som avsåg att stoppa flygsanden från att nå byn och åkrarna (Viking & Fors 1991).

Det fyndförande lagret är alltså sannolikt inte ett kulturlager i egentlig mening, det vill säga ett lager som skapats helt genom mänskliga aktiviteter. Istället är det sannolikt ett lager som uppkommit genom en kombination av både mänskliga och naturliga processer. Detta lager har sedan skyddats av den senare sandflykten.

Av dateringarna att döma har den undersökta platsen varit en del av en större boplatz som under tidig järnålder huvudsakligen fortsatt åt väster. Vid 1991 års undersökning av Raä 26 konstateras att förekomsten av vikingatida material ökade i delen närmast kyrkan (nordväst om kyrkogården). Vid undersökningarna i kyrkan påträffades kulturlager med vikingatida fynd. Till dessa resultat kan nu läggas tydliga belägg på vikingatida aktiviteter söder om kyrkogården. Det förefaller alltså troligt att det finns en vikingatida boplatz på platsen och att ett samband

existerat mellan denna boplat och etablerandet av kyrkan. Möjligen antyder ^{14}C dateringen till sen folkvandringstid/tidig vendeltid vid vilken tidpunkt boplaten etablerats. Storleken på den vikingatida boplaten är svår att bedöma men understiger knappast 10 000 m². Med tanke på läget och de omgivande boplaterna kan man dock utgå från att det också finns lämningar från andra perioder inom undersökningsområdet.

Förundersökningsområdet rymmer alltså välbevarade förhistoriska lämningar. Det fyndmaterial som i fullåkersbygden förstörts genom plöjning har här skyddats genom översandning. Platsen är speciellt lämpad för att besvara arkeologiska frågeställningar som rör sambandet mellan stora vikingatida boplatser och kyrkoetableringar.

SLUTSATS OCH REKOMMENDATION

Hela förundersökningsområdet utgör en fornlämning som karaktäriseras av ett bevarat lager som varierar i tjocklek mellan 0,1 -0,3 m. Fyndmaterialet tyder på att området är en del av en större vikingatida boplat. Sannolikt finns det även lämningar från andra förhistoriska perioder inom förundersökningsområdet.

Området har en hög vetenskaplig potential. Beslut om eventuella fortsatta antikvariska insatser fattas av Länsstyrelsen i Hallands län.

Referenser

- Almgren, B (1955). *Bronsnycklar och djurornamentik vid övergången från vendeltid till vikingatid*. Diss. Uppsala : Univ.
- Bjuggner, L (2009). *Stolphål och härdar i Skummeslöv. Arkeologisk förundersökning*. Arkivrapport. Kulturmiljö Halland/Stiftelsen Hallands läns museer.
- Bjuggner, L & Andersson, A (2006). Skummeslövs kyrka. *Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2006:3*. Halmstad.
- Bjuggner, L & Rosengren, E (1996). Kyrkan i "Scuthmanslef". *Utskrift 5*.
- Sandklef, A (1954). Hallands bönder. I *Hallands historia. [1], Från äldsta tid till freden i Brömsebro 1645*. Halmstad.
- Viking, U & Fors, T (1991). *Från stenålder till medeltid på fem månader. Arkeologisk undersökning 1991. Raä 26 avfart väg E6, Skummeslöv sn, Halland*. Arkivrapport. Stiftelsen Hallands läns museer.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-3299-10
Eget dnr:	2010-201
Uppdragsgivare:	Laholms kyrkliga samfällighet
Utförandetid:	2010-09-08 – 2010-09-13
Personal:	Carl Persson
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Undersökt:	2 100 m ²
Läge:	Halland, Skummeslöv 31:1, Raä 26 Ekonomiska kartan: 4c 2e (042 24) Koordinater N: 6258098 E: 374094
Undersökt yta:	2100 m ²
Dokumentationsmaterial:	Den digitala dokumentationen finns tillgänglig i Intrasisprojektet <i>Skummeslöv2010201F</i> . Digitala fotografier har nummer 2011-114-03 – 2011-114-05. Inga ritningar har upprättats. Allt dokumentationsmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv och fynden förvaras på Länsmuseet i Halmstad.
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden erhållit accessionsnummer HM 28553:1-17.
Datering:	Förromersk järnålder, vikingatid.

Bilagor undersökning 2011

BILAGA 1

Anläggningslista

Id	Subclass	Längd	Bredd	Djup	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmtrl	Arbetsfas
274	Stolphål	0,26	0,26	0,34	Grå	Mager	Humös sand	Undersökning
278	Hård	0	0	0				Förundersökning
305	Hård	0	0	0				Förundersökning
344	Stolphål	0	0	0				Förundersökning
355	Hård	0	0	0				Förundersökning
368	Stolphål	0	0	0				Förundersökning

BILAGA 2

Fotolista, undersökning

2011-114:01 – 2011-114:02

Halland

Skummeslövs socken

Skummeslöv 31:1

Raä 26

Arkeologisk undersökning 2010

Foto: LM = Linn Mattsson

Bildnr	Motiv	Mot	Fotodatum	Fotograf
2011-114-01	Grävenheter inom undersök	NV	2010-10-20	LM
2011-114-02	Undersökningsområdet.	NO	2010-10-20	LM

BILAGA 3

Fyndlista Slutundersökning

Halland

Skummeslövs socken

Raä 26

Skummeslöv 31:1

Arkeologisk undersökning 2010

Fynd-nummer	Material	Sakord	Typ	Del	Vikt (gram)	Antal	Fragmen-teringsgrad	Fynd-status	Magring	Ytbe-handling	Dekor	Anmär-kning	Gräv-enhet ID
1	Flinta	Avslag/avfall			10,8	3							200
2	Flinta	Avslag/avfall			24,1	2							212
3	Flinta	Avslag/avfall			0,8	1							212
4	Flinta	Avslag/avfall			13,2	1							Lösfynd
5	Flinta	Kniv	Spånkkniv		4,2	1							228
6	Flinta	Kniv	Spånkkniv		2,7	1							200
7	Flinta	Avslag/avfall			3,9	1							249
8	Flinta	Avslag/avfall			3,4	1							224
9	Keramik	Kärl			2,7	2	Fragment	Ej tillvarataget	Medel	Avstruken			228
10	Bränd lera				1,6	1	Fragment	Ej tillvarataget					228
11	Slagg				28,1	1		Ej tillvarataget					200
12	Keramik	Kärl			11,9	6	Fragment	Ej tillvarataget	Medel			Ett fragment är grovmagrat, Spjälkade.	220
13	Bränd lera	Lerklining			3,3	1	Fragment	Ej tillvaraget					204
14	Keramik	Kärl		Buk	13	2	Fragment		Medel	Avstruken			204
15	Bränd lera				1,3	1	Fragment	Ej tillvarataget					224
16	Keramik	Kärl			3,4	2	Fragment	Ej tillvarataget	Fin	Avstruken		Spjälkade	224
17	Bränd lera	Lerklining			4,8	1	Fragment	Ej tillvarataget					212
18	Keramik	Kärl		Buk, Mynning	13,3	3	Fragment		Fin	Avstruken			212
19	Bränd lera				3,1	1	Fragment					Kraftigt sintrad, degel?	228
20	Ben	Bränt ben			0,4	2							200
21	Keramik	Kärl			7,2	1	Fragment	Ej tillvarataget	Medel	Avstruken			216
22	Keramik	Kärl			3,7	3	Fragment	Ej tillvarataget	Fin	Avstruken			216
23	Keramik	Kärl			3,2	1	Fragment	Ej tillvarataget	Fin	Avstruken			200
24	Keramik	Kärl		Buk	8,3	1	Fragment		Fin	Glättad	Inristat vinkelband & vågräta linjer		200
25	Järn	Nit			12,2	1	Komplett					Med rombisk nitbricka.	216

BILAGA 4

Grävenheter Slutundersökning

Halland

Skummeslövs socken

Raä 26

Skummeslöv 31:1

Arkeologisk undersökning 2010

Grävenhet ID	Mnsta tjocklek (meter)	Största tjocklek (meter)	Fyllningsfärg	Fyllningsmaterial	Träkol	Brända ben	Bränd lera	Arbetsfas
200	0,22	0,22	Grå	Humös sand	X	X	X	Undersökning
204								Undersökning
208								Undersökning
212	0,2	0,22	Grå	Humös sand	X		X	Undersökning
216	0,24	0,24	Grå	Humös sand	X		X	Undersökning
220								Undersökning
224								Undersökning
228	0,24	0,24	Grå	Humös sand	X		X	Undersökning
232	0,24	0,24	Grå	Humös sand	X		X	Undersökning
236								Undersökning
240	0,2	0,2	Grå	Humös sand	X		X	Undersökning
249	0,3	0,3	Grå	Humös sand	X		X	Undersökning
254								Undersökning
258	0,18	0,18	Grå	Humös sand	x		X	Undersökning
262								Undersökning
266	0,14	0,16	Grå	Humös sand	X		X	Undersökning
270								Undersökning
313	0	0						Förundersökning
336	0	0						Förundersökning

BILAGA 5

Ritningsförteckning

Halland

Skummeslövs socken

Raä 26

Skummeslöv 31:1

Arkeologisk undersökning 2010

Name	Ritningstyp	Objekt	Ritningsnummer	Skala
1	Sektionsritning	Grävenhet: 200, 212, 216, 228, 232, 240, 249, 266, 258. Stolphål: 274.	1	1:20

Bilagor förundersökning 2010

BILAGA 1

Fynd och anläggningar, plan

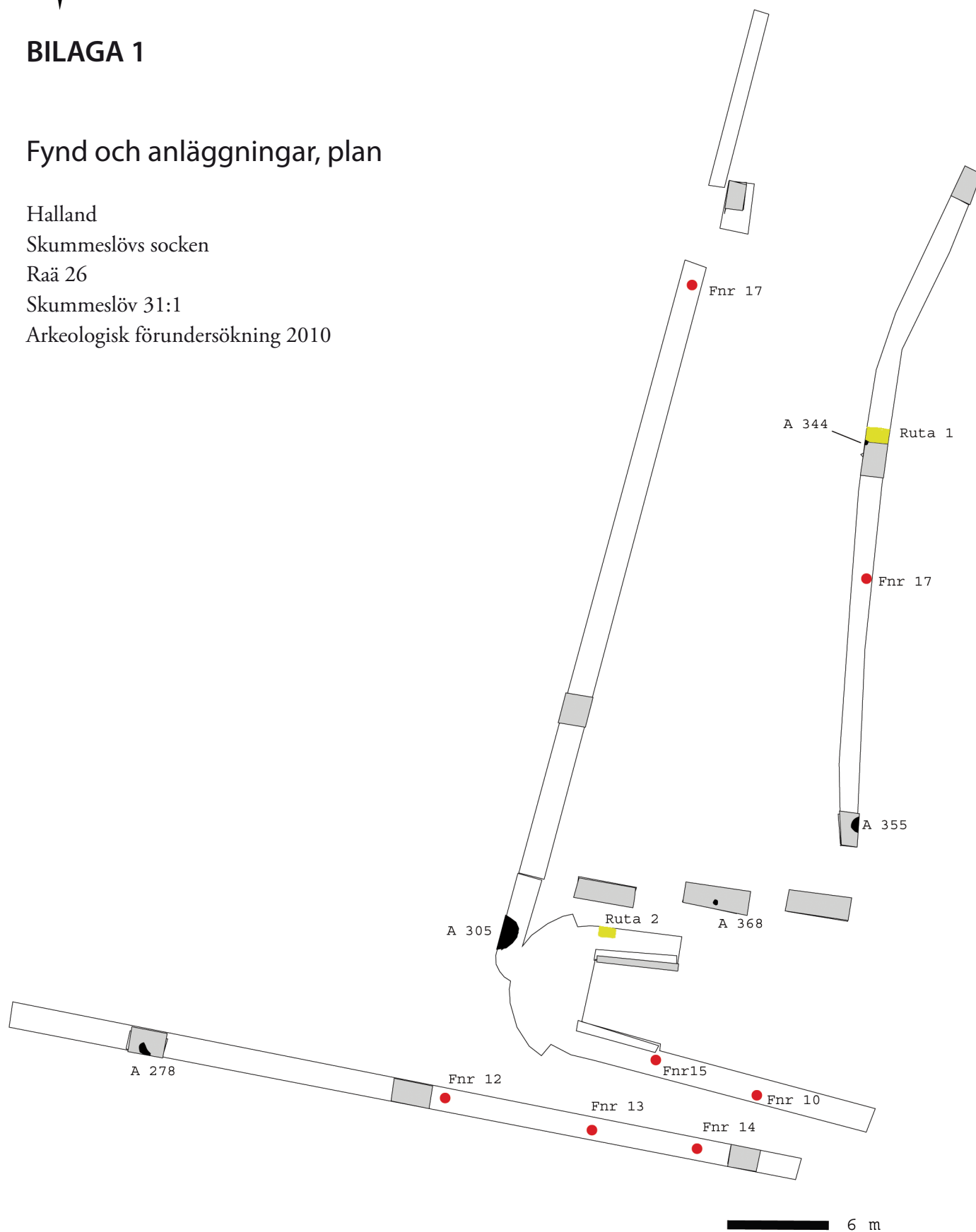
Halland

Skummeslövs socken

Raä 26

Skummeslöv 31:1

Arkeologisk förundersökning 2010

BILAGA 2

Fynd och anläggningar, tabeller

Halland

Skummeslövs socken

Raä 26

Skummeslöv 31:1

Arkeologisk förundersökning 2010

Fynd

Fnr	Kontext	Material	Sakord	Vikt	Antal	Amn.
HM:28553:1	Ruta 1	Flinta	Avslag	7,1	2	stick 1
HM:28553:3	Ruta 1	Slagg		11,1	2	stick 1
HM:28553:4	Ruta 1	Bränd lera		0,7	2	stick 1
HM:28553:5	Ruta 1	Keramik		1,1	1	stick 2
HM:28553:6	Ruta 1	Flinta	Avslag	4,8	1	stick 2
HM:28553:7	Ruta 1	Flinta	Avslag	0,3	2	stick 3
HM:28553:8	Ruta 1	Keramik		0,5	1	stick 3
HM:28553:9	Ruta 2	Keramik		9,7	5	En mynningsbit
HM:28553:10	Lösfynd	Brons	Nyckel	3,8	1	
HM:28553:11	A 278	Bränt ben		0,2	1	
HM:28553:12	Lösfynd	järn	obestämbar	2,8	1	
HM:28553:13	Lösfynd	Bly ?	obestämbar	5,3	1	
HM:28553:14	Lösfynd	Bly ?	obestämbar	4,1	1	
HM:28553:15	Lösfynd	Järn	Kniv	14,8	1	78 mm lång
HM:28553:16	Lösfynd	Järn	Spik	7,6	1	
HM:28553:17	Lösfynd	Järn	Spik	7,6	1	

Anläggningar

<u>A 278</u>	Oval härd ca 0,90 X 0,40 m. Ritad på figur 6, profil E. (Ua-40843: 2195+-30 bp)
<u>A 305</u>	Stor härd ca. 2,2 m i diameter. Ej grävd. (Ua-40844: 1575+-30 bp)
<u>A 344</u>	Stolphål ca. 0,30 m i diameter. Ej grävd
<u>A 355</u>	Rund härd ca. 0,96 m i diameter. Ritad på figur 6, profil I. (Ua 40845: 2190+-31 bp)
<u>A 368</u>	Stolphål ca. 0,30 m i diameter. Ej grävd

BILAGA 3

Situationsplan

31:7

31:1

Bef miljöstation

Begravningsannex

Ny tillfartsväg

Befintlig tillfartsväg

Uppställning äldre gravstenar

Parkering

Låg plantering

Parkering

Askeravslut

AB Lars Harrysson 2010-03-31
SITUATIONSPLAN SKALA 1:500

BILAGA 4

Fotolista, förundersökning

2011-114:03 – 2011-114:05

Halland

Skummeslövs socken

Skummeslöv 31:1

Raä 26

Arkeologisk förundersökning 2010

Foto: CP = Carl Persson, AA = Anders Andersson

Bildnr	Motiv	Fotodatum	Fotograf
2011-114-03	Nyckel av brons.	2011-09-13	CP
2011-114-04	Fynförande lager i anslutning till profil K.	2011-09-13	CP
2011-114-05	Nyckel av brons.	2011-12-20	AA

BILAGA 5

Konserveringsrapport

Ebba Phillips, Västsvensk konserveringsateljé

Skummeslövs kyrka

Bronsnyckel med djurhuvud

Ebba Phillips

Skummeslövs kyrka

Bronsnyckel med djurhuvud

Konserveringsrapport

2011-05-13

Tekniska och administrativa uppgifter

Västarvet dnr:	NOK00192-2011
Västarvet pnr:	10446
Länsstyrelse	Länsstyrelsen i Hallands län, Halmstad
Län:	Halland
Kommun:	Laholm
Socken:	Skottorp
Fastighet:	Skummeslövs kyrka
Uppdragsgivare:	Kulturmiljö Halland
Projektansvarig:	Erik Rosengren

Författare Ebba Phillips

Omslagsbild Foto taget av Ebba Phillips och visar fnr HM28553:10

Västarvet Studio Västsvensk Konservering

Gamlestadsvägen 2-4 Hus B2

415 02 Göteborg

Telefon 031-63 70 00

Fax 031-707 03 26

Hemsida www.vastarvet.se, www.svk.com

Innehåll

Tekniska och administrativa uppgifter	2
Konserveringsrapport arkeologi	4
Tillstånd/kondition	4
Åtgärdsförslag	4
Konsivering	4
Analyser	5
Råd och anvisningar om förvaring och hantering	5
Bildförteckning	5

Föremålet har efter konservering fotograferats och packats i syrafritt material avsett för transport och magasinering.

Bild 1 och 2. Nyckeln som den ser ut på båda sidorna efter konservering.

Analys

Enbart röntgenanalys. Röntgenskåp modell Helwett-Packard, nr. 43855A. Röntgenbilden skickas tillbaka med fynd och rapport.

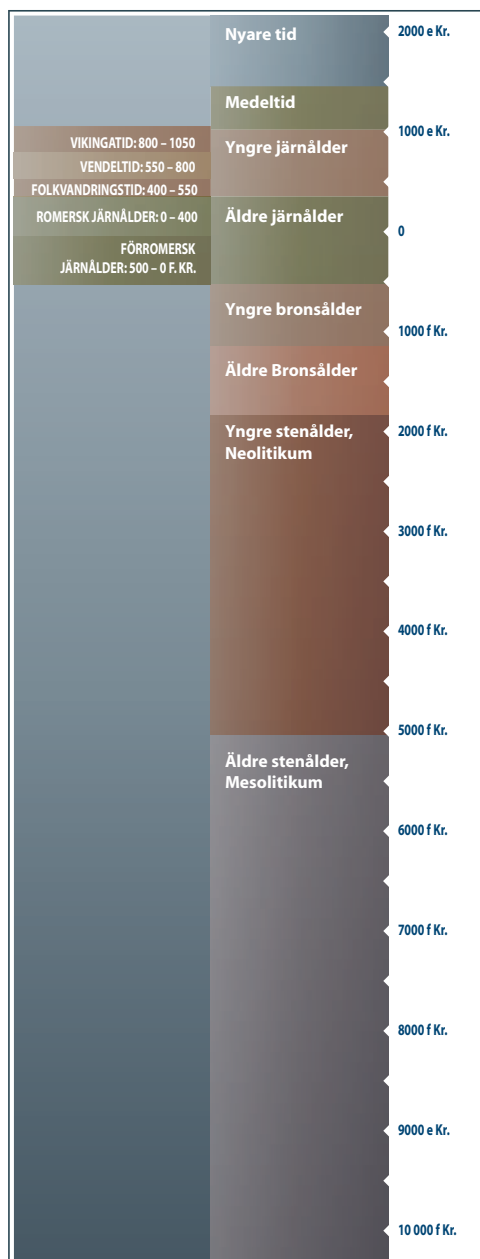
Datum	Avstånd (cm)	Tid (sek)	Spänning (KVp)	Strömstyrka (mA)
110318	40	30	90	3

Råd och anvisningar om förvaring och hantering

Arkeologiska bronsföremål och andra arkeologiska kopparlegering bör förvaras i en relativ luftfuktighet på ca 20% och vid en temperatur på ca 20°C. Det är viktigt att klimatet är stabilt och inte fluktuerar över dygns- eller årscykeln. Föremålen bör ligga i syrafria askar under magasinsförvaring och på stabila hyllor som inte avger syror eller kan påverka föremålen negativt. Föremålen bör hanteras minimalt, men när detta ändå måste göras, bör man alltid ha handskar på händerna. Föremålen bör regelbundet ses över och upptäcks nya sprickor, färgförändringar eller nybildad korrosion bör föremålet skickas till konservator för åtgärd.

Bildförteckning

Bild 1 och 2. Nyckeln som den ser ut på båda sidorna efter konservering.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

Fax: 035-19 26 26 | E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se